

עין משפט ונר מצוה

- ב** א מיי פ"ח מהלכות ירוט הלכה יח (פסג) [לפ"ח ע"ג]:
- ג** ב מיי פ"ח מהלכות תענית הלכה ח פסג עשין דרנבג נ טו ט"ז א"ח סי קקסד:
- ד** ג מיי פ"ח מהלכות גילת מקדש ג' ח:

רבינו חננאל

א שבע בדיקין באור רבננו עשר ובארבעה עשר שחיית ובישעת הביעור מדרבנן ובארבעה עשר שחירות מכלל ואור אורחא הוא ש"מ. ויכין שנחברו כי זה האור ששנינו בבשמינו אורחא הוא למה לי למימר עוד ת"ש. יש לומר כי לא מוז הבשנה לברה שבעני כי אור אורחא הוא אלא גם יש לו למימר מוז האחרת. מאומתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור ר' יהודה אומר משעת הגז החמה. ש"מ דאמר ר' אליעזר בן יעקב אורחא הוא. ודחינן מאי משעת האור דקאמר ר' אליעזר בן יעקב משעילה עמוד השחר ואור אור היום, ויכין קאמר ליה בשלמא לדידי אמינא בליליא שרי למיכבד מלאכה וביטמא אסור, אשכחן דשרי בליליא ואסרי ביטמא כי הוא גזא בתענית. דהניא עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר, אלא לדידך היכן אשכחן משעילה עמוד השחר עד הנין החמה מותר ושאר אור אסור. אמר לו ר' יהודה הוא עצמו ערב הפסח ויכתי שהוא מותר באכילת חמץ עד ארבע שעות ובכאן ולהלן אסור. והני דהוא מדראבייתא התורה תורה מקצת היום ואסור מקצת היום, ולא שפיתין איסורא ברביעה עשר שהיא מותרת באכילת חמץ שהיא מן התורה אסורה. ור' יהודה אמר לך באע"ה לא אמרי אלא משעת ששית שאיסורה מדרבנן. שכן התורה אכילת חמץ מותר עד חצי היום, דקיימא לן אף ביום הראשון אך חלק, והנה מצאנו לרבנן ביום אחד אסור מקצתו והיא שעה ששית שמן התורה מותר באכילת חמץ ורבנן אסורה. והני דהני דאליעזר ההוא לא משום איסורא הוא אלא מחמת עבוד כ"ו. תא שמע אין משיאין משואות משיאין עליו לאור עבוד, ויכין אור אורחא הוא. [שנראה במונח לקדשו. הוה ויהי עומד על החרב על המזבח לאורה עומד ומקריב על המזבח עמוד עשן קידוש ידים ורגלים. אף על פי שכל האור היה מקריב.] לאורה יקיים מה שכתוב בבאם אל אהל מועד, וחשוב כאילו לאורה שבעה [נענן] נכנסן.]

ב:

א פשיטא דף דאנפשות קאתי. א אומר ר"י ורבי"א דהאי קרא צאצ על הני מיירי דסתם אב מרחם על הני ולא יהרגו אס יעמוד נגדו להציל ממנו ולכן לא ניתן להצילו בנפשו אלא כשיודע בצרור שלהורגו צא כדמוכא בצרכן בן סורר דמניא אס ורחה עליו השמש וכי עליו צלצל ורחה אלא אס צרור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרהור ואס לאו אל מהרהורו צאצ על הני וההיא דמניא אס צרור לך שיש לו שלום עמך אל מהרהור מוקי צנן על האב^ג: **מא'מיתי** "ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י אסור בעשיית מלאכה במקום שנהגו ואין נראה לר"י דפס' מקום שנהגו (דף טז.) מוכח דהדיא דרבי יהודה איז ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מני ט' תנא איסורא ואת אמרת מנהגא ועוד יחזי יחזי היכי נהוג' לכן נראה דנאסור ודאי פלגי וצגלני כי היכי דפלגי הסם במתני' צ"ש וצ"ה: **רבי א'ליעזר ב"י** אומר משעת האור. לנאי דמסקינן אור ממס נקט ר' אליעזר בן יעקב שיעור למילתיה במחלת היום ור' יהודה נקט הנין החמה משעת כניסת פועלים למלאכה שהוא אחר וזימת השמש^ד כדאמר כהשורא את הפועלים (דף פג.) וסס' פועל כניסתו משלו ציניאמו משל צה"ש פ' ציניאמו מצינו למלאכה כדמכין (תהלים קד) תורח השמש יאספון וגו' יא אסר לפעלו ולא הוי ר"א בן יעקב לא כצ"ש ולא כצ"ה דבית שמאי אוסרין סלילה וצ"ה ממירין עד הני ולמלא דס"ד דאור אורחא כצ"ש^ה יאמר רבי אליעזר בן יעקב לא נחלקו צ"ש וצ"ה דגזי הוה: דף"ב מצינו יום שמקצתו מות' ומקצתו אסור. פ"י היכא דליכא סבדא כי הכא וכן חמץ דלוקא ליה מיניה אכל היכא דליכא סבדא כגון ו'לא יאכל אדם מן המנחה ולמעלה משום מיאזון וכיוצא בן לא מיירי: אס

שרי ר"א בן יעקב ה"ק בשלמא לדידי אשכחנא דקא פלגי רבנן ב"י ימאא לליליא^ו (דחנן) "גבי תענית צבור עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי ר' אליעזר בן יעקב ר' שמעון אומר עד קרות הגבר אלא לרידך היכא אשכחנא ימאא גופיה דפלגי ביה רבנן אמר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ שפיר קאמר ליה ר' יהודה לר"א הכי קאמר ליה רבי אליעזר אמינא לך אנא מלאכה רחמנא ואת אמרת לי חמץ דאורייתא דעד הכא אסר רחמנא ועד הכא שרא רחמנא ואידך שעות ררבנן ואידך הרחקה הוא דעבוד רבנן לדאורייתא^ז מיתיבי אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו ואימתי משיאין משואות לאור עבדו אלמא אור אורחא הוא ש"מ מיתיבי^ח: הוה עומד כל הלילה ומקריב על המזבח לאורה מעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי אורה שאני: מיתיבי מר זוטרא

במידי דרבנן דהלילה מותר והיום אסור: דפגני ציט רבנן. שנמו חילוק שיעשורים זה לאיסור היכן הורגו לעשות כן דנימא דהכא נמי כך גזרו: ואס אמרם לי. ראיח צמייל דאורייתא שגזירא הכתוב כך היא ואין זו מדת חכמים: **שעות דרבנן**. לצד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה כדלקמן [ד.] הסיפא חכמים שמי שעות כדתנן [הא:] אוכלין כל ארבע ומוליין כל חמש ושורפין במחלת שש הרי לך בשל דצריהם שמי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא לא דמי להכא דהרחקה עבוד רבנן לדאורייתא משום יום המעון וצי אסר שאין בקיאין בשעות ויטעו צין שש לשבט אצל צאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היום גזרו: אין משיאין משואות. אצוקות צראש הרים היו שנומי צית דין עושין להודיע שהיום קידשו צית דין את החדש: אלא על החדש שנראה במונח לקדשו. ציום שלשים שנראה לקדש דאילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ציום שלשים ואחד אין מקדשין אותו כשכר קדשוהו שמים ואשמענין האי תנא דאחסר עדינן משואות ואמלג לא עדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: לאור עצור. ליל שער שלשים להודיע שהיום נתקדש. ליל שלשים^ט [ואחדן] קרי אור עצור^י על שם שבו נעשה החדש מעובר כשאין קוצעין בו את ראש חדש: אלא אור אורכא הוא. דהא ציום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה עעון קידוש ידים ורגלים. דקסבר רבי לניה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועעמא מפרש בוצמים [ט:] אורח שאני. היכא דמי אורח לא פליג רב יהודה דהוא לשון יום:

אור לארבעה עשר

מדקאמר וצילנה יחי כנגב. והכי קאמר ציום כשעוצרי דרכים הולכים עומד רוחא צאס הדרכים והורגן ויטול את ממנוס ולגזוז: הכי קאמר. מה שנמנה לך מורה רשות על הצא במחמרת להורגו כדמכין (שמות כג) אס במחמרת ימלג הגנז והוכה ומת אין לו דמים אס צרור לך הדבר כאור שהוא צא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם חוץ מלך על הנין וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אורחזו מאד אצל שאר כל אדם אס היה בעל הממונ עומד כגדוד להציל ממנו ממנו זה עומד עליו והורגו רוחא הוא וימת רשות לכל הקודם להציל אס בעל הממונ בנפשו של צא במחמרת. וצילנה אס מספקא לך כלילה כגון שאדס אורחבן שהוא אציך ורחמינו עליך ואס היית עומד כגדוד להציל ממנוך אינו הורגן יחי בעיניך כנגב ולא ימתן אור האמר אר' ימאא אור היתם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו^א העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני מיתיבי^ב ר' יהודה אומר בדיקין אור^ג (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורחא הוא ש"מ מיתיבי^ד מא'מיתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הגני החמה אמר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר בעשיית מלאכה אמר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הגני החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורחא הוא לא מאי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור בעשיית מלאכה ג'נימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

הא מדקאמר ובלילה יהי כנגב אלמא אור ימאא הוא היתם הכי קאמר אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי רוצח הוא וניתן להצילו בנפשו ואי מספקא לך מילתא בליליא יהי בעיניך כנגב ולא ניתן להצילו בנפשו מיתיבי^י יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין יראה בעפעפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור ימאא הוא היתם מילט הוא דקא לייט ליה איוב למזילה אמר יהא רעוא דליציפיה חך גברא לנהורא ולא לישכחיה מיתיבי^י ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור ימאא הוא היתם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו^א העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני מיתיבי^ב ר' יהודה אומר בדיקין אור^ג (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורחא הוא ש"מ מיתיבי^ד מא'מיתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הגני החמה אמר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר בעשיית מלאכה אמר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הגני החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורחא הוא לא מאי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור בעשיית מלאכה ג'נימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

במידי דרבנן דהלילה מותר והיום אסור: דפגני ציט רבנן. שנמו חילוק שיעשורים זה לאיסור היכן הורגו לעשות כן דנימא דהכא נמי כך גזרו: ואס אמרם לי. ראיח צמייל דאורייתא שגזירא הכתוב כך היא ואין זו מדת חכמים: **שעות דרבנן**. לצד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה כדלקמן [ד.] הסיפא חכמים שמי שעות כדתנן [הא:] אוכלין כל ארבע ומוליין כל חמש ושורפין במחלת שש הרי לך בשל דצריהם שמי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא לא דמי להכא דהרחקה עבוד רבנן לדאורייתא משום יום המעון וצי אסר שאין בקיאין בשעות ויטעו צין שש לשבט אצל צאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היום גזרו: אין משיאין משואות. אצוקות צראש הרים היו שנומי צית דין עושין להודיע שהיום קידשו צית דין את החדש: אלא על החדש שנראה במונח לקדשו. ציום שלשים שנראה לקדש דאילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ציום שלשים ואחד אין מקדשין אותו כשכר קדשוהו שמים ואשמענין האי תנא דאחסר עדינן משואות ואמלג לא עדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: לאור עצור. ליל שער שלשים להודיע שהיום נתקדש. ליל שלשים^ט [ואחדן] קרי אור עצור^י על שם שבו נעשה החדש מעובר כשאין קוצעין בו את ראש חדש: אלא אור אורכא הוא. דהא ציום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה עעון קידוש ידים ורגלים. דקסבר רבי לניה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועעמא מפרש בוצמים [ט:] אורח שאני. היכא דמי אורח לא פליג רב יהודה דהוא לשון יום:

פרק ראשון פסחים

מכלל דאור דרישיה דקרא יממא הוא ויכין קאמר ציום כשעוצרי דרכים הולכים עומד רוחא צאס הדרכים והורגן ויטול את ממנוס ולגזוז: הכי קאמר. מה שנמנה לך מורה רשות על הצא במחמרת להורגו כדמכין (שמות כג) אס במחמרת ימלג הגנז והוכה ומת אין לו דמים אס צרור לך הדבר כאור שהוא צא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם חוץ מלך על הנין וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אורחזו מאד אצל שאר כל אדם אס היה בעל הממונ עומד כגדוד להציל ממנו ממנו זה עומד עליו והורגו רוחא הוא וימת רשות לכל הקודם להציל אס בעל הממונ בנפשו של צא במחמרת. וצילנה אס מספקא לך כלילה כגון שאדס אורחבן שהוא אציך ורחמינו עליך ואס היית עומד כגדוד להציל ממנוך אינו הורגן יחי בעיניך כנגב ולא ימתן אור האמר אר' ימאא אור היתם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו^א העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני מיתיבי^ב ר' יהודה אומר בדיקין אור^ג (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורחא הוא ש"מ מיתיבי^ד מא'מיתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הגני החמה אמר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר בעשיית מלאכה אמר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הגני החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורחא הוא לא מאי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור בעשיית מלאכה ג'נימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

כוכבי צילנו: יקו לאור. יאפה ליום: עפעפי. ויהיול: לנהורא. לרבר המאזי ולא שיהיה שם היום אור ולא קאמר יקו ליום אלא יקו שאיזר ואין: ואומר אך חשך ישופני. ואומר סבור הייתי בעוניי כשהיימי נרדך לך במשך זה אמות והוא ישופני והוא ימשיך ממדי עלי לשון נשף וילנה והחשך שהיימי שרוי בו נעשה אור בעדני אצלי וגבי לילה שיך למימר יום אלמא הכי קאמר דוד הלילה נעשה לי יום: אני אמרתי. מפני חטאי שאף מן העולם הצא אטרד ועכשיו שמחל לי על אותו עון אף מן העולם הוה שהיימי שרוי בו במשך ובחפרה האיר בעדני שהודיע הקב"ה לשונאי דוד צימי שלמה שמחל לדוד כשצדק להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבקו שערים זה בזה במועד קצן (דף ט. א.) צודקן. חמץ: **מדקאמר וצי"ד שחרים מכלל דאור אורכא הוא**. וטעמא דר' יהודה מפרש לקמן בפירקין^א: **אסור בעשיית מלאכה**. במקום שנהגו בו לנהוג איסור דלמערין לקמן (דף ג.) מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין: **משעס האור**. אצל קודס לכן אפילו נהגו בטלה דעמן: **מוסר כצילילס חמץ**. עד שש שעות כדלקמן בצפרקין (ד' יא.): **אורכא הוא**. משמשכיה ושאקס חמה של שלשה עשר: **נימא איסו לנפשיה**. היכן מצינו שהיום אסור והלילה מותר: **הכי קאמר**. ליה חך איסורא דרבנן היא ולא משעת עמוד השחר אשכחן בעגלמא המפלה

וזה להיתר: **אמינא לך אנה דרבנן**. היכן הורגו לעשות כן דנימא דהכא נמי כך גזרו: ואס אמרם לי. ראיח צמייל דאורייתא שגזירא הכתוב כך היא ואין זו מדת חכמים: **שעות דרבנן**. לצד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה כדלקמן [ד.] הסיפא חכמים שמי שעות כדתנן [הא:] אוכלין כל ארבע ומוליין כל חמש ושורפין במחלת שש הרי לך בשל דצריהם שמי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא לא דמי להכא דהרחקה עבוד רבנן לדאורייתא משום יום המעון וצי אסר שאין בקיאין בשעות ויטעו צין שש לשבט אצל צאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היום גזרו: אין משיאין משואות. אצוקות צראש הרים היו שנומי צית דין עושין להודיע שהיום קידשו צית דין את החדש: אלא על החדש שנראה במונח לקדשו. ציום שלשים שנראה לקדש דאילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ציום שלשים ואחד אין מקדשין אותו כשכר קדשוהו שמים ואשמענין האי תנא דאחסר עדינן משואות ואמלג לא עדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: לאור עצור. ליל שער שלשים להודיע שהיום נתקדש. ליל שלשים^ט [ואחדן] קרי אור עצור^י על שם שבו נעשה החדש מעובר כשאין קוצעין בו את ראש חדש: אלא אור אורכא הוא. דהא ציום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה עעון קידוש ידים ורגלים. דקסבר רבי לניה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועעמא מפרש בוצמים [ט:] אורח שאני. היכא דמי אורח לא פליג רב יהודה דהוא לשון יום:

המפלת

מסורת הש"ס

א [נחניה יב: ב"מ פג.], ב [נלקמן י: מנחות טו.], ג [אשרתהו. ד] מוספתא פ"ג ה"ג. ט [ב"ק מב.], ו [דמטיא. ו] ונענית יב פ"ט. ח [ר"ה כב. ט] וצחק יט: מוספתא יומא פ"ח ה"טו ונעמות פ"א ה"ט. י [נשכ ג. ט] ודף י"ג. יט [ט רש"א. ט] ויום שלשים קרי יום עמוד כ"ל ע"י רש"י ר"ה כב. ג. ו [ר"ה טו:] ועי' חוס' שם ד"ה ויז, ט [נלקמן נ"ה. ט] ונלקמן ט.א.

תורה אור השלם

- ¹ יחשובו כוכבי נשפו וישופני וילילה אור בעפעפי שחרת

- ² ואומר אך חשך ישופני וילילה אור בעדני: וההים קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. בשעה אצל מכלן ואלכן לא ידיוק אפילו לא דק במונח. דמורין חמס דלמא אמי למכל כשנמלא אסור כספס (מנחות טו.) עד מתי אוכל ושותרה. צילנה כשמשפנה למח, ככל טעמיה שהוא אוכל מןהמסחן. ואפילו תענית יחד קא מיייר (תנונית יב.) שנראה בזמנו לקדשו. לטדיען שמקדש (ד"ה כב.)

מוסף תוספות

- ^א פ"י בקינותרס דהיינו שדא אחר ולא אבא על הבן, ואי מספקא לך, אבא על הבן, ולא נהורא דלישנא דאי פשיטא לך משפט שיש פעמים שאינו פשיטא לך והא דראי דאנפשות קאתי לך דמיייר באחור. מוס' ר"ס.
- ^ב הלכך האי לישנא דהכא נמי איכא לאוקמי אבא על הבן ולא כפ"י הקינותרס. מוס' שאקן.
- ^ג כיון שהוא הלוי במגנה. מוס' ר"ד. שהחליכה הוא לצורך בעה"ב ואינו מחויב להשכים כדי שיחזיל למלאכת בעה"ב בזמנה דהיינו חצן החמה אלא החילוק יהיה משל בעה"ב. מוס' כאל"ש ב"מ פג. ה. וא"כ קשה הילכתא אחילכתא דהלכה רבא"י קב ונקי וייל [דן.] מוס' ר"ס.

עין משפט גדר מצוה

י א מ"י פ"ב מהלכות עדות נלכד: ד' יא ב מ"י פ"ב מהלכות א"כ הלכד ב טו"ש פ"ב מ"י פ"א מהלכות הקדשות הלכד יח:

רבינו הנגאל

ואקשין אטו טמא מי לא כתיב בתורה, ופרקין אלא כל היבא דכי הדרי ניהו משתני דרך כבוד, אבל במקום טמא שצריך לומר לא טהור, שהוה יושבת אחותו וזה שש אחיות, משתני דרך קצרה. ואמרין וכל היבא דכי הדרי ניהו משתני בלשון כבוד וזה אשתו דכרת קרא ורובתו וזה ורובת ויושבת דכי הדרי ניהו ולא משתני דרך כבוד. ופרקין רובת כתיב, ואם יש לומר יתבת ישיבת חסר וי"ו, לא שיהוה יושבת חסר וי"ו אלא למירוש או לומר, לפרק כתיב רובת בלשון קצרה, ככל יושבת מלא נכתב, כגון יושבת בארץ עזר, וזוהי יושבת תחת חמור, ונשכח חסר אינו מחסרו אלא למירוש או לומר, אף באן אילו כתב יושבת על החמור היה צריך לכתוב מלא, לפרק חרב רובת בלשון קצרה. כגון מסקין, פירוש כגור שמן מלא בכל אבריו, כלומר נמלאו בני מינים שלנו מזו ההלכה, שבענו מנהג, כדתן במדבר האברים והפרידים אתם נחאלכו מבשריב סונקין אותן בצדי המזבח, וז"ל גדי שנתפס כטיט ומתחבט לצאת מים ואינו יכול, וזה שאמר כדבר אחי (מסכת ולא) (מסכתין לא) אשתמי רב ביהודה לפי שדבר על עצמו בגמי, ופי' כדבר אחר כמו חור, בוצרין בטורה. כלומר נהגוין על בעיות ענבים, ובמסכתא במסכתא הויתו איתן נהוין כל כך, פירוש הענבים עליון לקבל טומאה מפני שהמשקה שבתן מצוי להיות שותה ובשיבתו, מה שאין כן ביהודים, ואע"פ שנתנו מבשריהן, כדתן שבע משקין אין הטל והמים והחן והשמן והדם והחלב ודבש דבורים. וישבו לזה שאמר מפני מה אין מוסקין בטורה ולא הוציא טומאה מפניו, וזה שאמר ההוא כתיב הניעני כונב הלטאה שהוה שרץ כזי, ששץ פסול, פירוש דבר ע"ז ברכותם, לשמאל (ז' ברכותם, ושניין פסולין לכתובת, כי הכהנים שמשחו לע"ז פסולין, כדתנן בסוף מנחות הכהנים שמשחו בבית חניו לא ימשחו במקדש בירושלים ואין צריך לומר לזכר אחר, כהמדת אל מזהב ה', כלומר בבית חניו פסולין הן וכל שכן לע"ז עצמה, ואקשין והתנן במסכת קדושין אין בודקין לא מן המזבח ולמעלה ולא מן הדוכן ולמעלה, כלומר כל

ג:

בל **היבא דכי הדרי וכו'**, ולכן עקס הכתוב ללמדנו שלעולם יספר אדם בלשון נקיה ואם לא היה עוקס אם כן מהיכא מתיי אפילו היכא דכי הדרי ניהו^א: **ר**ב**ב**ת **בתיב**, ואי"ת לכתוב נמי ישבת ואומר ר"י דלא מצי למיכתב ישבת דכל היכא דכתב ישב בלא וי"ו אלא לדרשה כדדרשין ולונו ישב בשער סדום אותו היום מניחו שופט (ד' ת. וס) לא שייכי במסיקה **א**ין מוסקין בטורה, מפרש ה"ר יוסף טעמא דנצירה דפ"ק

דשבת (ד' ת. וס) לא שייכי במסיקה דשמא יצטרכו בקופה מופסת^ב והיהא נמי פעמים שאדם הולך לכרמו ורואה אשכול שביכרה סומחו ומולפו ע"ג ענגיס^ג וצבעת צצירה עדיין משקה טופח עליהן דציתים אינו רגיל לעשות כן שאינו משקה ואינו חשוד כדאמר התם ואינו רואה בקיומה: **ש**מין **פסול**, פירש רבינו מנחם דכר עדות כוכבים דכתבי

(שמות ג) לשמאל בקמייהו ופסול לכהונה דכתנן במסכת מנחות (דף קט.) כהנים שמשחו צצית חוניו לא ישמשו במקדש ואין י"ל לדבר אחר פירוש לע"ז שנאמר אך לא יעלו כהני הכהנות אל מזבח ה'^ה:

וא**נא** אכרינא משופרי שופרי, מכאן אין ראיה שנאמין לכל הגא לפנינו ואומר ישראל אני דשאני הכא דכונ ישאל הוי' ואוליין דתר כהנים שמשחו צצית חוניו לא ישמשו החולץ (דף מה. וס) דאמר ליה ז"ל גלי או ספיצ דת מייק^ו וכן^ו מההוא דאמא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיימתי ציני לזין עזמי אמר ליה נאמן אתה לפסול את עמך ואי אתה נאמן לפסול את צניך והיינו משום דמצי למימר ישראל אני והא דאמר רבא חולץ (דף מו:) מי שצא ואמר גר אני יכול נקצלו תלמוד לומר אתך במוחקן לך התם מייירי במוחקן לך נאמניה שסם נכריס דאי לא לו רביי יהודה זן במירא שלא עלה לרגל א"י^ז שלא היה לו קרקע או זון היה שאינו יכול להלך ברגליו דפטור מפסח כמו מרואה א"י נצינן מו"ל הא דמוכח ספיפרי בפ' ראה ועוד דתרגום ירושלמי (בראשית י) וארך ואכז ולננה בלחך שנער מתרגס והדם ונצינן וקטיספי:

חקו**ק**א**ה**, פ"י רבינו מנחם סופר^ח ור"י פירש מעיר חקוקה היה כספר יהושע (יט):

אבל

ד**רב** אידי אמרו ליה זיל ברוק מאי דיניה אתא אשכחיה דנח נפשיה קריעה ללבושיה ואהדריה לקריעה לאחוריה וכבי ואתי אמרו ליה נח נפשיה אמר להו אנא לא קאמינא יומוציא דבה הוא כסיל יוחנן חקוקאה נפק לקרייתא כי אתא אמרו ליה חיטין נעשו יפות אמר להם שעורים נעשו יפות אמרו ליה צא ובשר לסומים ולחמורים דכתיב^ט השעורים והתבן לסומים ולרכש מאי הוי ליה למימר אשתקד נעשו חיטין יפות אי נמי עדשים נעשו יפות:

ומכלל דכריו משמע שהחטים לא נעשו יפות ולא היה רואה להוציא דבר קללה מפיו:

אור לארבעה עשר

משום צניו, שהן זכרים כתב אורז בלשון נח מן המגונה משמע בלשון כבוד: **ו**כל **היבא כו'**, והני דלעיל עיקס ללמדך שצריך לחזר אחר לשון נקי ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך

משום בניו אורחא הוא והכתיב י והיא רוכבת על החמור התם משום ביעתותא דליליא אורחא הוא ואיבעית אימא משום ביעתותא דליליא ליכא משום ביעתותא דדוד איכא ואיבעית אימא ביעתותא דדוד נמי ליכא משום ביעתותא דהר איכא ובאורייתא מי לא כתיב טמא אלא כל היבא דכי הדרי ניהו משתני בלשון נקיה כל היבא דנפישין מילי משתני בלשון קצרה כדאמר רב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר'מ^א «לעולם»^ב ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה וכל היבא דכי הדרי ניהו משתני בלשון כבוד והא רוכבת ויושבת דכי הדרי ניהו וקאמר רוכבת רכבת כתיב הגהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרב חד אמר שויתינו האי שמעתא כדבר אחר מסנןן וחד אמר שויתין האי שמעתא כגרי מסנןן ולא אישתעי רב בהדי דהאדך הגהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דההלל וחד מינייהו רבן יוחנן בן זכאי ואמרי לה קמיה דרבי וחד מינייהו רבי יוחנן בן אמר מפני מה בוצרין במהרה ואין מוסקין במהרה וחד אמר מפני מה בוצרין במהרה ומוסקין בטומאה אמר מובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל ולא היה ימים מועמים עד שהורה הוראה בישראל הגהו תלתא כהני חד אמר להו הגיעני כפול וחד אמר הגיעני כזיית וחד אמר הגיעני כונב הלמעה בדרקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול וזה^ג (תנאי)^ה יאין בודקין מן המזבח ולמעלה לא תימא שמץ פסול אלא אימא שחץ פסול ואי בעית אימא שאני התם דאיהו דארע נפשיה ההוא אמר כתיב^ד כל בו נבר לא יאכל בו^ה כל ערל לא יאכל בו והנא הא קאבילנא משופרי שופרי אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי קא ספו לך מאליה אמר ליה לא כי סלקת להתם אימא להו ספו לי מאליה כי סליק אמר להו מאליה ספו לי אמרו ליה^ו איליה לגבוה סלקא אמרו ליה מאן אמר לך הכי אמר להו רבי יהודה בן בתירא אמרו מאי הא דקמן בדרקו ובתריה ואשכחוהו דארמאה הוא וקטלוהו שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא שלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצורתך פרוסה בירושלים רב כהנא חלש שדרוה רבנן לר' יהושע בריה

דרב ומכלל דכריו משמע שהחטים לא נעשו יפות ולא היה רואה להוציא דבר קללה מפיו: **ע**דשים **נעשו יפות**, מאלל אדם:

פרק ראשון פסחים

משום צניו, שהן זכרים כתב אורז בלשון נח מן המגונה משמע בלשון כבוד: **ו**כל **היבא כו'**, והני דלעיל עיקס ללמדך שצריך לחזר אחר לשון נקי ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך

למיכתב נמי ישבת חסר מיהו כל חסירות שבתורה לדרוש הן בלחן וכאן למדך בחסרון זה שמתפוס למיכתב נמי ישבת חסר מיהו כל לשון קצרה ואפילו הוא מגונה שהרי כאלן מפס לשון מגונה וקצר: **ג**נזי **מסנין**,^א כגדי עי"ף, סינוק לשון עייפות ודומה לו גז גדי וסינוק לא בגמרא דשבת מפרק שני^ב אשה יואלה (דף סז:) המגבר מזלי ואל תהי עי"ף: **מ**פני **מה בוצרים בטורה**, כגלים טהורים: **ו**אין **מוסקין בטורה**, ציתים קא קרי משתני ואין למסקן בטורה כדאמר במסכת שבת ציליות שבת (ד' ת.) דלא חשיב מוהל היואא מהן להכשיר שאינו שמתן גמור אלא היואא ע"ז^ג הצד אבל יין הזז על הענגים מכשיון דמיחא ליה ציה: **ה**גיעני **כפול**, מלחם הפנים לחלקי: **ש**חץ **פסול**, פסול כהונה חלל: **ו**הצנין **בדקה**, לענין יוחסין לישא אשה: **מ**ן **המוצה ולמעלה**, אם שימש במוצה אין צריך לצדוק למעלה הימנו דאם לא היה רצוי לכהונה לא היו מניחין אותו לשמש דכתנן במסכת מדות (פ"ה משנה ד) לשבת הגזית שם היו יושבים צ"ד מיחסי כהונה ולויה כל כהן שנמלא צו פסול כשהיה רואה להסתפק לעבודה לוצש שחורים ויואא: **ש**חץ **פסול**, הוא עצמו היה גם רוח ומצה קדשי שמים ואין רצוי לשמש דקיימנא לן [במנחות] (דף יח:)^ד עבודה המסורה לבני אהרן כהן שאינו מורה כבולן אף במגונה שבהן אין לו חלק בכהונה: **ד**ארע **אנפשיה**, והצנין דקריה אחריו וגלה שלא דקדקוה יפה מתחלה: **מ**י קא **ספו** לך, כלום נותנין לך מן האליה ללכול שני נותנין לך אלא מן הכחוש שזו ונתכוון להטעותו לכשיך עוד ישאל מן האליה וציד ר' יהודה זן במירא לא היה להורגו: **ס**פו **לי מאליה**, הלעיטונו מן האליה וכבש היה ולאיייתה קריצה לגבוה דכתיב כבשכ (ויקרא ג) האליה מנימנה: **ר**' **יהודה זן במירא**, קאמר לי שאין התם נותנים לי חלק יפה אלא מן הכחוש ואני נתתי דמים כמו כסף): **מ**אי **דקמן**, מה הדבר הזה שצא לפנינו: **נ**צינן, שם עירו, האי עובדא נקט כהא משום ההוא דלגיל דגרמא שניהס לצדוק אחרייה וההוא נקט משום לשון מגונה: **ד**דוק **מאי דיניה**, דדוק ויאא לזכ: **ח**קוקא**ה**, כינוי העם: **ל**קרייא**ה**, לכפרים לראות בתצאות: **ש**עורים **נעשו יפות**, ערשים נעשו יפות, מאלל אדם:

^א (קדושין טז.)

^ב (קדושין טז.)

^ג (קדושין טז.)

^ד (קדושין טז.)

^ה (קדושין טז.)

^ו (קדושין טז.)

^ז (קדושין טז.)

^ח (קדושין טז.)

^ט (קדושין טז.)

^י (קדושין טז.)

^{יא} (קדושין טז.)

^{יב} (קדושין טז.)

^{יג} (קדושין טז.)

^{יד} (קדושין טז.)

^{טו} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

^{טז} (קדושין טז.)

